

при Президентіві України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.

Тимчук О. Й.
викладач кафедри фінансів

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ БЕЗРОБІТТЯ

Глобальний економічний спад викликав глибоку й широкомасштабну економічну кризу, що різко збільшила кількість безробітних у всьому світі, провокуючи соціальну напругу, політичну нестабільність та збільшуючи можливі ризики для безпеки країн. Країни, що розвиваються, найбільше постраждали через втрату робочих місць у галузях формального сектора економіки, орієнтованих в основному на експорт. Не оминули ці процеси й Україну.

Дослідження проблеми безробіття в Україні у сучасних умовах господарювання є досить актуальним. Особливої уваги потребують питання дотримання принципів гідної праці, гарантування соціального захисту, загальних прав людини в соціально-трудої сфері, впорядкування міжнародних міграційних потоків. Безробіття вважається, з одного боку, важливим стимулятором активності працюючого населення, а з іншого – суспільною проблемою. Експерти Міжнародної організації праці вважають, що в найближчі роки у середньому в світі рівень безробіття досягне 10%, і повністю ліквідувати його не зможе жодна країна. Стан ринку праці й тенденція до зростання кількості безробітних свідчать про потребу прийняття термінових і радикальних заходів, необхідних для вирішення проблеми зайнятості та створення робочих місць. Наявна система допомоги безробітним не відповідає ситуації, що склалася, і потребує докорінного реформування [1, с. 7].

Безробіття не може бути доцільним ні в економічному, ні в соціальному планах, оскільки його зростання створює цілий комплекс проблем: скорочується купівельна спроможність населення, бюджет втрачає платників податків, підприємство – персонал. Зростають ризик соціального напруження, додаткові витрати на підтримку безробітних. Створення в

Україні цивілізованого ринку праці можливе тільки за наявності ефективної системи працевлаштування.

Перехід України до соціально орієнтованої ринкової економіки супроводжується цілою низкою негативних явищ, одним із яких є безробіття. З одного боку, безробіття – це складна економічна проблема, внаслідок якої країна не повністю використовує наявний людський потенціал і недоотримує частку валового внутрішнього продукту, яку потенційно могла б отримувати; з іншого – внаслідок безробіття країна несе значні фінансові збитки, утримуючи безробітних, відшкодовуючи їм втрати в доходах на період пошуку нової роботи. Незаперечним є і той факт, що безробіття – складна соціальна проблема, оскільки може спричинювати соціальну нестабільність, криміналізацію суспільства, наростання деструктивних настроїв. Саме тому характеристика соціально-економічного змісту безробіття в економіці України, його фінансової складової є суттєвим і важливим завданням.

Безробіттям називається соціально-економічна ситуація в суспільстві, за якої частина активних працездатних громадян не може знайти роботу, яку здатна виконувати, що обумовлено перевагами пропозиції праці над попитом. Хоч існує думка, що безробіття є стимулятором трудової дисциплінованості й активності працюючого населення, проте соціально-економічні втрати від безробіття є настільки суттєвими, що в усьому світі докладають багато зусиль для його мінімізації, і все ж жодній країні не вдається ліквідувати його повністю [2].

Зауважимо, що безробіття відносять до макроекономічного явища тому, що воно є свідченням недовикористання ресурсів суспільства, а отже, чинником, що діє у бік зменшення ВВП, сукупної пропозиції [4]. Окрім того, безробітні, маючи відносно нижчі доходи або втративши їх узагалі, зумовлюють зменшення сукупного попиту. Таким чином, безробіття впливає на макроекономічні показники як з боку сукупного попиту, так і з боку сукупної пропозиції.

Великої шкоди Україні завдала світова фінансова криза. Найбільшого скорочення зайнятості на початку кризи зазнали такі сектори, як промисловість та будівництво. Згідно зі статистичними даними, в Україні кількість офіційно зареєстрованих безробітних у лютому-місяці 2011 р. збіль-

шилася на 5,3% , або на 31, 1 тис. осіб – порівняно з січнем цього року – і на 1 березня цього ж року становила 616,7 тис. осіб.

Причин незайнятості може бути безліч. Так, протягом 2009–2010 рр., за даними Державного комітету статистики України, вони були такими:

- звільнені з економічних причин (45,5%);
- звільнені за власним бажанням (27,0%);
- непрацевлаштовані після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації (14,1%);
- звільнені у зв'язку з закінченням терміну контракту (9,0%);
- безробітні з інших причин (2,9%);
- демобілізовані з військової строкової служби (0,8%);
- звільнені за станом здоров'я або через оформлення пенсії за віком, інвалідністю (0,7%) [3].

На ринку праці України теж можна виділити таку актуальну проблему, як конкурентоспроможність національного ринку праці. Сучасний стан розвитку економіки України характеризується трансформаційними процесами; позитивний результат таких перетворень не може бути досягнутий без виходу на якісно новий рівень кваліфікації робочої сили та її конкурентоспроможності.

Література:

1. Зайнятість: випробування кризою // Урядовий кур'єр. – 2010. – №4 (26 січня). – С. 6.
2. Заярна Н. М. Вплив безробіття на суспільство та соціально-економічні наслідки / Н. М. Заярна // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.2.
3. Причини незайнятості населення [Електронний ресурс] / Держ. ком. статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
4. Ходакевич С. І. Безробіття – загроза економічній безпеці держави в умовах ринкової трансформації / С. І. Ходакевич // Актуальні проблеми міжнародних відносин : [зб. наук. праць; вип. 26]. – К. : ВПЦ «Київський університет», Інститут міжнародних відносин, 2001. – С. 321–324.